

- професійно-діяльнісний – передбачають оволодіння майбутніми педагогами конкретними методиками, техніками, формами, засобами педагогічної бібліотерапії; постійне прагнення до самовдосконалення та саморозвитку (розвиток професійно-значимих особистісних якостей); вивчення можливостей літературних жанрів у терапевтичній діяльності

- індивідуально-творчі – необхідні для психолого-педагогічної діяльності та передбачувані самою специфікою гуманістично-орієнтованої психолого-педагогічної парадигми уміння й навички аналізу (моніторингу) перебігу педагогічного процесу в усіх його часових та структурних характеристиках, вміння творчо підходити до процесу навчання та розвиток власних професійних якостей, а також уміння виявити найбільш значущі, ціннісні умови, фактори й засоби педагогічної бібліотерапії, що впливають на внутрішній світ особистості, розкриття її духовно-сутнісних основ.

Отже, проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок в контексті нашого дослідження про те, що ми розглядаємо бібліотерапевтичну компетентність майбутнього вчителя-терапевта школи I ступеня як необхідний обсяг і рівень знань та досвід з виду професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мартиненко В. Робота з дитячою книжкою / В. Мартиненко // Початкова школа. – 2001. – №6. – С. 42-57.
2. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного вчителя: реалії і перспективи / О. Митник // Початкова школа. – С. 35-37.

Алла Крамаренко

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової освіти
Бердянського державного
педагогічного університету

БІО(ЕКО)ЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасний світ відчуває незворотні зміни, які несуть негативний вплив

на якість спільножиття у систему «людина – навколишнє середовище». Все найчастіше з'являються гасла щодо перегляду ставлення до якості життя за рахунок порушення біологічної рівноваги, бо не відновлення природних ресурсів ставить під загрозу майбутнє людства.

Біоетична концепція американського лікаря-онколога В. Поттера спрямована на об'єднання етичних цінностей і біологічних фактів, обґрунтування предмету, мети та завдань нової науки – біоетики [3]. Він визначає біоетику як науку з різними напрямками: етика Землі, етика

живої природи, популяційна етика, етика споживання, урбаністична етика, геріатрична етика та інші. Всі вони включаються у біоетику, тому що виживання всієї екосистеми є своєрідною перевіркою системи наших цінностей.

Відповідно система цінностей як кодекс майбутнього відбивається у багатьох документах державного рівня єдиного освітнього простору, регламентує та вносить корективи до навчання молодого покоління.

Так, з вересня 2018 р. відповідно до Державного стандарту початкової освіти внесено зміни в освітній процес навчання першокласників.

Посилену увагу приділено процесу інтеграції. Предмети «Природознавство» та «Я у світі» зникають з планів, а відповідно предмет «Я досліджую світ» має за мету поєднати декілька складових освітніх галузей.

Метою природничої освітньої галузі, згідно із Державним стандартом початкової освіти (2018), є формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної та інших ключових компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, формування основи наукового світогляду і критичного мислення, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки здобувачів освіти у навколишньому світі на основі усвідомлення принципів сталого розвитку [1].

Метою соціальної освітньої галузі є формування соціальної компетентності та інших ключових компетентностей, активної громадянської позиції, підприємливості, розвиток самостійності через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку [1].

Слід зазначити, що такі зміни в початковій ланці освіти повинні бути враховані й при складанні початкових планів з підготовки майбутніх учителів

початкової школи, які на практиці здійснюватимуть процес навчання за новими вимогами.

Аналіз професійної діяльності вчителів та рівня етичної вихованості учнів нової школи дав змогу виявити низку суперечностей у процесі становлення особистості молодшого школяра, а саме між:

- суспільною необхідністю виховання моральних якостей особистості та низьким рівнем їх сформованості у школярів;
- ціннісними аспектами живої природи та виховними можливостями даної методики їх формування у навчально-виховному процесі;
- необхідністю реалізації виховного потенціалу природничих предметів і з недостатнім навчально-методичним забезпеченням. Науково-обґрунтоване вирішення зазначених проблем детермінує переосмислення цілей і завдань біо(еко)етичного виховання школярів, а також потребує

розробки організаційно-методичної роботи на формування відповідального ставлення учнів до об'єктів живої природи.

З цією метою пропонуємо курс "Біо(еко)етична діяльність учителя початкової школи", який спрямований на вирішення вищезазначених проблем.

Метою курсу "Біо(еко)етична діяльність учителя початкової школи" є формування готовності магістрантів до впровадження у цілісний освітній процес початкової школи технології формування біо(еко)етично орієнтованих молодших школярів.

Завдання курсу:

– сформувати уявлення про біо(еко)етику та біо(еко)етичну діяльність учителя початкової школи;

– навчити майбутніх учителів добирати й розробляти біо(еко)етично орієнтовані завдання для молодших школярів;

– свідомо й творчо підходити до відбору змісту, форм, методів і засобів

у процесі формування екологічних цінностей молодших школярів;

– закріпити теоретичні знання та практичні вміння студентів-магістрантів з технології формування біо(еко)етично орієнтованої поведінки молодших школярів;

– виробити у студентів-магістрантів уміння орієнтуватися в сучасних дослідженнях науковців з проблеми підготовки біо(еко)етично орієнтованої особистості та впроваджувати їх на практиці.

Запропонований навчально-методичний посібник до цього курсу [2] включає такі теми: Біо(еко)етика як концептуальна основа етичного виховання школярів; Проблема формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи як складових біо(еко)етичної освіти в сучасних дослідженнях; Формування біо(еко)етично орієнтованого молодшого школяра на уроках природознавства; Формування біо(еко)етичних умінь у молодших школярів на "Уроках для стійкого розвитку. Школа друзів планети" (1-2 кл.) та "Моя щаслива планета" (3-4 кл.); Біо(еко)етичне виховання молодших школярів на уроках природознавства; Природотерапія як технологія в біо(еко)етично орієнтованому освітньому процесі початкової школи; Підготовка майбутніх учителів початкової школи на засадах біо(еко)етики.

Слід акцентувати увагу на тому, що в аудиторній роботі зі студентами найефективнішими в цьому процесі виявляються колективні та групові форми, методи стимулювання унікальності сприйняття й пояснення самими студентами нових еколого-педагогічних явищ, діалог і дослідницька наукова еколого орієнтована взаємодія, в якій органічно поєднуються свіжість наукових думок майбутніх педагогів та досвідчених науковців.

Наведемо приклади тем практичних занять, самостійної та індивідуальної робіт з курсу (див. табл. 1, 2, 3).

Таблиця 1

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1.1	Біо(еко)етика у соціально-філософських та педагогічних концепціях	2
1.2	Формування біоекологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи: сучасний вектор досліджень	2
2.1	Біо(еко)етичне виховання на уроках курсу " Я досліджую світ "	2
2.2	Біо(еко)етичне виховання на уроках для стійкого розвитку в початковій школі	2
3-4	Біо(еко)етичне виховання на уроках в початковій школі	4
5-6		-
7-8	Система "біо(еко)етично орієнтований учитель початкової школи – біо(еко)етично орієнтований молодший школяр": напрямки взаємодії	4

Таблиця 2

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год
1.1	Основні біо(еко)етичні поняття: аналіз дефініцій	2
1.2	Основні концептуальні засади екологічної акмеології та їх місце у процесі біо(еко)етичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи	2
2.1	Особистісно орієнтований підхід біо(еко)етичного виховання молодших школярів (курс "Я досліджую світ ")	2
2.2	Компетентнісний підхід до біо(еко)етичного виховання молодших школярів на уроках зі сталого розвитку	2
3-4	Компетентнісний підхід до біо(еко)етичного виховання молодших школярів на уроках природознавства	14
5-6	Місце екологічної психології у процесі формування біо(еко)етично орієнтованого майбутнього вчителя початкової школи	14
7-8	Місце екологічної етики у процесі формування екологічних цінностей майбутнього вчителя початкової школи	12

Таблиця 3

Індивідуальні завдання

№ теми	Тематика індивідуальних завдань
1.1	Етапи становлення біо(еко)етичної думки
1.2	Біо(еко)етично орієнтована освіта майбутніх учителів початкової освіти: досвід зарубіжних дослідників
2.1	Методи пізнання молодшими школярами у системі "людина – навколишній світ" як складові біо(еко)етичного виховання"
2.2	Початкова школа в умовах розвитку біо(еко)етики
3-4	Біо(еко)етика в початковій школі в умовах сталого розвитку
5-6	Сутність і значення екологічної педагогіки у процесі формування біо(еко)етично орієнтованого майбутнього вчителя початкової школи
7-8	Сутність і значення екологічної деонтології у процесі формування біо(еко)етично орієнтованого майбутнього вчителя початкової школи

Отже, питання удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу у контексті стандартизації професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти є досить актуальним. Жодним чином не можна зупинитися у цьому напрямку, оскільки професійна підготовка вказаного фахівця повинна відповідати сучасним запитам в умовах реалізації Нової української школи.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти (21.02.2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>

2. Крамаренко А. Біо(еко)етична діяльність учителя початкової школи: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закладів спеціальності 013 "Початкова освіта"] / Алла Крамаренко. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2017. – 196 с.

3. Троцька О. С. Біо(еко)етичне виховання: теорія і практика : [монографія] / О. С. Троцька, І. С. Назарко, А. В. Степанюк. – [2-ге вид. перероб. й доповн.]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2012. – 240 с.